

Styret i DNB Bank ASA

Sendes kun på e-post

VÅR REFERANSE
18/10909

DERES REFERANSE

DATO
07.07.2020

Tilsynsrapport fra tematisyn om bankenes implementering og anvendelse av tapsreglene i IFRS 9

Finanstilsynet gjennomførte stedlig tilsyn i DNB Bank ASA 6. mai 2019. Tilsynet var et ledd i tematisyn i ni banker hvor hovedformålet var å kartlegge og vurdere hvordan bankene praktiserer tapsreglene i IFRS 9.

I tilsynsrapporten er det pekt på forhold som etter Finanstilsynets syn bør forbedres eller endres. Finanstilsynet har i denne sammenhengen ikke foretatt en nærmere vurdering av tapsavsetninger på enkeltengasjement og heller ikke uttalt seg om nivået på tapsavsetninger generelt. Dette er forhold som følges opp risikobasert i framtidige tilsyn og eventuelt gjennom regnskapskontrollen.

Til grunn for tilsynsrapporten ligger Finanstilsynets foreløpige rapport datert 16. desember 2019 og styrets kommentarer til rapporten i brev av 4. mars 2020.

I etterkant av det stedlige tilsynet har Norge, som andre land, blitt rammet av et økonomisk tilbakeslag som følge av covid-19. Denne tilsynsrapporten omhandler bankens rammeverk slik det forelå på tilsynstidspunktet og eventuelle varslede endringer, og tar ikke stilling til hvordan banken har håndtert den vesentlige forverringen av norsk og internasjonal økonomi i vurderingen av tapsavsetningene i 2020.

Finanstilsynet har følgende merknader etter det stedlige tilsynet:

Retningslinjer, rutiner og dokumentasjon

Systemet for risikostyring og internkontroll (jf. CRR/CRD IV-forskriften §§ 26-31) skal omfatte måling av forventede kredittap. Det fremgår spesifikt at bankene skal utarbeide retningslinjer for vurdering og beregning av forventede kredittap og dokumentere metodikk og prosedyrer, jf. § 27.

Finanstilsynet registrerer at banken har iverksatt tiltak, spesielt for å etablere hensiktsmessige andrelinjekontroller knyttet til beregning og rapportering av forventet tap i trinn 1 og trinn 2 etter IFRS 9. Finanstilsynet har i foreløpige rapport bedt banken konkretisere nærmere hvilke kontrollhandlinger og endringer i prosesser som er blitt iverksatt. Av tiltakene som er blitt iverksatt, har Finanstilsynet spesielt merket seg følgende: gjennomgang av alle vesentlige endringer i tapsavsetninger i de ulike trinnene i kvartalet, etablering av månedlige kontroller av sentrale inputvariable, gjennomganger av ulike industrisegmenter for å sikre at korrekt makromodell anvendes og at forretningsområdene har fått tilgang til datamateriale og analyseverktøy som ledd i kvalitetssikring av måling av forventet tap. Finanstilsynet merker seg for øvrig at det er blitt

gjennomført opplæring av sentrale medarbeidere som har et andrelinjansvar enten i forretningsområdene eller sentralt.

Finanstilsynet har i den foreløpige rapporten bedt om status for rammeverket for IFRS 9-valideringen. Finanstilsynet har notert seg at banken nå har fastsatt et rammeverk for uavhengig validering av IFRS 9-modeller som tilsier at alle vesentlige endringer i IFRS 9-modeller skal valideres av en uavhengig enhet før godkjenning og implementering i systemene. I tillegg skal det gjennomføres en årlig validering av modellene. Videre registreres at spesifikk valideringsinstruks for IFRS 9-modeller er under utarbeidelse og vil bli ferdigstilt i løpet av våren 2020.

Definisjon av mislighold

Banken bruker samme definisjon av mislighold for regnskapsformål som for kapitalstyring, og følger kapitaldekningsregelverket, jf. note i årsregnskapet og presentasjonsmaterialet mottatt under det stedlige tilsynet.

I etterkant av tilsynet har banken fått tillatelse til å endre misligholdsdefinisjonen for å kunne oppfylle kravene i CRR/CRD IV-forskriften jf. retningslinjer fra EBA. Det er igangsatt IT-utvikling for å kunne rapportere mislighold i henhold til ny definisjon fra 1. januar 2021. Videre rekalibrerer banken samtlige IRB-modeller og IFRS 9-modeller basert på historikk etter ny definisjon. Rekalibreringene vil være gjenstand for validering. Finanstilsynet merker seg at banken forventer en reduksjon av operasjonell risiko i registrering av mislighold som følger av utbedrede IT-løsninger.

Underliggende modeller for beregning av forventet kredittap

Som utgangspunkt for å beregne forventede kredittap benytter banken IRB-modellene for PD, LGD og KF. Modellene justeres ved at sikkerhetsmarginer reduseres og nedgangstidsjusteringen av LGD tas bort. PD justeres for å ta hensyn til konjunktursituasjonen.

I foreløpig rapport pekte Finanstilsynet på at valideringsrapporten inneholdt flere merknader til bankens modeller, og at svakheter i de underliggende modellene øker usikkerheten i beregningene av forventet kredittap. I svaret fremgår det at banken vurderer at modellene er bedret siden valideringen datert 31. januar 2019 og at antallet valideringsmerknader er vesentlig redusert. Ingen av de gjenstående merknadene anses å ha høy vesentlighet for tapsberegningen. Finanstilsynet registrerer at banken vil benytte kvalitative vurderinger, for eksempel av stresstestresultater, i videre modellutvikling.

Justeringer i tapsanslag som følge av makroøkonomiske forventninger

I foreløpig rapport pekte Finanstilsynet på at norske boliglån utgjør om lag 40 prosent av bankens samlede engasjementer. Gitt størrelsen på dette segmentet og tidvis ulik utvikling i de forskjellige landsdeler, ble det reist det spørsmål ved muligheten for en mer finmasket inndeling for bedre å fange opp regionale forskjeller. Banken viser i sitt svar til at den basert på historiske data, ikke har identifisert regionale svingninger i systematisk risiko, samt at det i liten grad lages prognoser på regionale makrovariabler. Videre pekte Finanstilsynet på at makrojusteringen for flere segmenter baseres kun på én, ofte svært bred, indikator som f.eks. veksten i verdensøkonomien og at dette

kunne påvirke modellenes treffsikkerhet. Banken viser i sitt svar til at en er oppmerksom på problemstillingen, men viser til at disse segmentene er av begrenset størrelse og andre variable har vist seg vanskelig å identifisere. Finanstilsynet legger til grunn at banken i forbindelse med validering og modellutvikling vurderer om inndelingen er tilstrekkelig finmasket.

Etter Finanstilsynets forståelse er bankens modell i hovedsak kalibrert på empiriske data fra 2006 eller senere. Dette er en periode med svært gode makroøkonomiske forhold i Norge. I foreløpig rapport reiste Finanstilsynet spørsmål ved om kalibreringen av bankens modell i tilstrekkelig grad fanger opp muligheten for en eventuell alvorlig nedgangskonjunktur. I sitt svar påpeker banken at utslag i makrovariablene tilsvarende et bankkrisenivå vil gi kraftigere utslag i tapsfremskrivningene enn det som har inntruffet i modellens kalibreringshistorikk. Videre fremhever banken at tapsforventningene estimeres som et snitt av 25 ulike scenarier som inkluderer langt dårligere utfall enn det som antas være det mest sannsynlige. Finanstilsynet fastholder vurderingen av at banken bør ta høyde for en dårligere makroøkonomisk utvikling enn det som ligger inne i kalibreringshistorikken. Behovet for å legge til grunn en strengere kalibreringshistorikk tydeliggjøres også av den økte usikkerheten som følger av covid-19.

Finanstilsynet har påpekt at beregningene bak makrojusteringene foretas i en modell med betydelig kompleksitet, og at dokumentasjonen kan oppfattes som noe vanskelig tilgjengelig. Dette kan øke nøkkelpersonrisikoen og begrense muligheten for områdeeksperter til å supplere de kvantitative modellresultatene med kvalitative ekspertvurderinger. Finanstilsynet noterer at banken i sitt svar opplyser at den jobber kontinuerlig med å forbedre eksisterende rutiner og utarbeide nye der det er påkrevd.

Finanstilsynet påpekte i foreløpig rapport at forutsetningene om nedbetaling og forskuddsbetaling bør tilpasses scenarioene. Finanstilsynet har merket seg at banken i sitt svar opplyser at det ikke antas forskuddsbetaling for en del kunder, og at en vil vurdere om flere justeringer er nødvendig.

Vesentlig økning i kredittrisiko

Unntak for utlån med lav kredittrisiko

Finanstilsynet omtalte i den foreløpige rapporten unntaket for utlån med lav kredittrisiko. Bankens ene kriterium for hva som anses som vesentlig økning i kredittrisiko, er at levetids-PD må ha økt med minst 0,6 prosentpoeng. Dette kriteriet begrenser det relative kriteriet på 2,5 ganger økning i levetids-PD, og innebærer at utlån med PD på og under 0,6 prosentpoeng alltid vil være i trinn 1 uavhengig av opprinnelig levetids-PD og økningen i PD i perioden. Finanstilsynets vurdering er dermed at unntaket i IFRS 9 for lån med lav kredittrisiko, anvendes for lån med PD på og under 0,6 prosentpoeng.

For å sikre en rettidig identifisering av utlån med vesentlig økning av kredittrisiko, er Finanstilsynet av den oppfatning at banker bør benytte standardens unntak for utlån med lav kredittrisiko med aktsomhet. Dette er spesielt viktig i perioder med usikre markedsforhold og i nedgangstider med økt kredittrisiko for store deler av porteføljen.

Øvrige kriterier

I tillegg til kvantitative kriterier har banken også identifisert andre kriterier for hva som anses som vesentlig økning i kredittrisiko, herunder forfall mer enn 30 dager, utlån med betalingslettelser samt at kunder i risikoklassene 9 og 10 flyttes [REDACTED] til trinn 2.

Finanstilsynet registrerer at banken har foretatt analyser av hvilke kriterier som bør legges til grunn for vesentlig endring i kredittrisiko. Det er konkludert med at de fleste forhold, som for eksempel brudd på finansielle lånevilkår, vil bli fanget opp i fastsettelsen av kundens PD og dermed gjennom 2,5 ganger endring i levetids-PD. Finanstilsynet merker seg at alvorlighetsgraden av et brudd på finansielle lånevilkår vil være gjenstand for individuell vurdering.

Finanstilsynet legger til grunn at kriteriene som benyttes for å identifisere vesentlig økning i kredittrisiko overvåkes jevnlig og justeres om nødvendig.

Måling av forventet kredittap i trinn 3

Engasjementer over 5 millioner

Finanstilsynet stilte i den foreløpige rapporten spørsmål ved bankens metode for beregning av forventet kredittap på utlån i trinn 3. Forholdene som er blitt diskutert, er bruk av ett scenario ved vekting av tapet, samt verdsettelse av sikkerhetsverdier i dette scenarioet.

Banken har opplyst at det foretas en individuell kontantstrømberegning av engasjementer over 5 millioner, og det benyttes to scenarioer; "100 prosent vekting på et scenario som tilsier at muligheten for at et kredittap oppstår er til stede og 0 prosent vekting på et scenario som tilsier at muligheten for at det ikke oppstår kredittap er til stede". Videre har banken opplyst at ved å bruke 100 og 0 prosent som vekter, tas det hensyn til den vesentlige usikkerheten som knytter seg til kundens situasjon og utvikling samtidig som den oppfyller kravet til å bruke minst to scenarioer med risikoen for mislighold som vekter. Ved verdsettelse av sikkerheter i scenarioet med 100 prosent vekting, estimerer banken fremtidige kontantstrømmer i to eller tre scenarier ("base"-, "risk"- og eventuelt et likvidasjonssenario). Summen av de vektete neddiskonterte kontantstrømmene fra de ulike scenarioene måles opp mot balanseført utlån.

Banken har opplyst at benyttet metodikk er enkel nok til at den kan gjennomføres konsistent uavhengig av størrelsen på kunden og kundens bransje, samtidig som det er en fornuftig tilnærming under kravene i IFRS 9.

Finanstilsynet opprettholder sin vurdering fra foreløpig tilsynsrapport hvor Finanstilsynet var kritisk til om bankens beregningsmetode tilfredsstiller kravet etter IFRS 9 om at forventet kredittap skal fastsettes som et forventingsrett estimat og ved bruk av minimum to utfall, jf. IFRS 9.5.5.17 og IFRS 9 B5.5.42. [REDACTED]

Engasjementer under 5 millioner

I målingen av forventet kredittap i trinn 3 for mindre engasjementer måles forventet kredittap ved bruk av tapsgrader basert på tilgjengelig informasjon. Finanstilsynet registrerer av bankens svarbrev at tapsgrader benyttes primært for porteføljer innenfor forbrukslån, gjenstandsfinansiering og boliglån. Fastsettelse av tapsgrader gjøres med basis i erfaringstall knyttet til historiske tap på salg av forbrukslån og gjenstandsfinansiering og sjablongmessig tap på boliglånsporteføljen basert på individuelle tapsvurderinger på et utvalg av misligholdte engasjementer.

Finanstilsynet ba i den foreløpige rapporten banken redegjøre for om det hensyntas ulike utfall i tilfeller der historiske tapsgrader benyttes i estimeringen av forventet kredittap. Finanstilsynet registrerer bankens svar om at utfra antatt kort tid frem til realisasjonstidspunktet vurderes det ikke å være behov for bruk av ulike scenarier i estimeringen av forventet kredittap, og at dette er en forenkling som banken vurderer at tapsregelverket i IFRS 9 gir åpning for. Finanstilsynets vurdering er at bruk av forenklinger for denne type porteføljer normalt ikke vil medføre vesentlige avvik, men vil peke på at bruk av forenklinger bør vurderes mot utviklingen i porteføljen og usikkerhet knyttet til verdsettelse av sikkerheter.

Noteopplysninger

Finanstilsynet påpekte i foreløpig rapport enkelte mangler i notene om kredittrisiko i årsregnskapet for 2018. Finanstilsynet noterer at banken i årsregnskapet for 2019 har hensyntatt de fleste av påpekningene.

Finanstilsynets anmodet i foreløpig rapport banken om å gi mer detaljert informasjon om migrering av utlån mellom trinnene. Banken argumenterer i sitt svarbrev mot en ytterligere inndeling i klasser, da en ytterligere inndeling vil føre til flere avstemminger som vil kunne forringe evnen til å presentere informasjonen på en oversiktlig måte. Banken viser til at øvrige nordiske banker heller ikke har gitt informasjon på dette nivået.

Finanstilsynet registrerer at banken i note 11 i årsregnskapet for 2019 spesifiserer per næringssegment brutto bokført verdi og akkumulert tap for hvert av trinnene. Etter Finanstilsynets oppfatning vil opplysninger om migrering mellom trinnene fordelt på bedrifts- og personmarkedet kunne gi brukerne ytterligere relevant informasjon, da utlån i personmarkedet vil kunne migrere mellom trinnene på forskjellige tidspunkt og i en annen størrelsesorden sammenlignet med lån til bedrifter. Finanstilsynet ber banken vurdere dette i fremtidige rapporteringer.

Finanstilsynet noterer at banken i årsregnskapet for 2019 har inkludert konkrete sensitiviteter knyttet til terskelverdien for vesentlig økning i kredittrisiko i trinn 1 og 2. Videre er det gitt opplysninger om sensitiviteter for relevante makroprognoser og scenarier i trinn 1 og 2 samt sikkerheter på trinn 3-eksponeringer. Det gis en forklaring av forutsetningene med tilhørende informasjon om verdiendring i tapene som følge av endringer i forutsetningene.

Videre noterer Finanstilsynet at banken i årsrapporten for 2019 har endret omtale og beskrivelse av forventet kredittap for kredittforringede finansielle eiendeler.

Banken bekrefter at endringer i metoder og vesentlige forutsetninger vil bli redegjort for i fremtidige årsregnskap i tråd med IFRS 7.35G c).

Avslutning

Finanstilsynet har ikke vurdert hvorvidt forholdene beskrevet over omfattes av verdipapirlovgivningens regler om informasjonsplikt, jf. vphl § 5-2 første ledd, jf. § 3-2. Finanstilsynet legger til grunn at dette løpende vurderes av banken.

Finanstilsynet ber om å få tilsendt kopi av protokollen fra styremøte(r) der denne tilsynsrapporten er behandlet.

Finanstilsynet ber om at det oversendes en kopi av denne rapporten til bankens revisor.

For Finanstilsynet

Ann Viljugrein
direktør for bank- og forsikringstilsyn

Harald Sandin
senior tilsynsrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.